

רשימות

בפרשת השבוע

ויגש

פרק מ"ה פסוק ג'

אני יוסף העוד אבי חי

רבים שואלים מדוע דוקא במעמד זה היה צורך לשאול על אביו, הרי שאל קודם לכן כשהגיעו אליו, ובינתיים הרי היו במצרים ולא עזבו? וכן מדוע לא שאל העוד אבינו חי, בל" רבים, שהרי עתה האחים שוב ביחד?

י"ל שכיון שהקשר היה מאוד חזק ואמיץ בין יוסף לאביו כמו שרואים מהפרשות הקודמות, ועד עתה שאל יוסף את אחיו כמה פעמים את האחים, העוד אביכם חי? כי מאוד רצה לדעת את שלום אביו הזקן, אך הפריע לו מאוד שיצא מפיו המילה "אביכם", שמשמע אביהם שלהם ולא שלו, לכן מיד כשהתוודע אל אחיו ואמר אני יוסף, וכעת יכול להתבטא בצורה חופשית ואמיתית, אמר מיד העוד אבי חי, שהוא אבא שלי, שהפריע לו מאוד שעד עתה, לא שייך את אביו אליו.

פרק מ"ה פסוק ט"ז

באו אחי יוסף ויטיב בעיני פרעה ובעיני עבדיו

י"ל שפרעה חשב שאם אחד מהאחים האלה, ששמו יוסף, עשה כל כך הרבה למען מצרים וכנראה היה גם הפחות שבהם, שהרי מכרוהו לעבד, וגם היה מהצעירים שבהם, שאר האחים על אחת כמה וכמה, שיעשו הרבה למען מצרים, לכן הוטב בעיני פרעה ועבדיו, ובאמת כשהגיעו למצרים קרא להם פרעה לראות איך יוכלו לתת ולעזור למצרים.

פרק מ"ה פסוק י"ח

ואכלו את חלב הארץ

פרעה מזמין את משפחתו של יוסף לבוא למצרים, וגם אומר להם להביא את יעקב אביהם, ומבטיח להם המון גשמיות [מ"ה, י"ח] "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ".

אך יעקב אבינו כששמע שיוסף חי, והחליט לרדת למצרים, לא אמר אף מילה שיוּרד בגלל המצב הגשמי אלא בא למצרים לראות את יוסף, שנאמר [מה, כח] "אלכה ואראנו בטרם אמות", וזה ענין של רוחניות שמשמח את ליבו שבא לראות את יוסף שעודנו בצדקו, ואחרי שפגש אותו אמר שוב [מ"ח, י"א] ראה פניך לא פללתי, וידע שעודנו בצדקו על ידי העגלות ששלח לו יוסף, וכמו שהביא רש"י [מה, כז] שרמז לו כשנפרדו למדו פרשת עגלה ערופה, וכן היה מיצר על ירידתו מהארץ למצרים, עד שהיה צריך להבטח הקב"ה במראות הלילה [מ"ו, ד] "אנכי אעלך גם עלה", שרצה להקבר בארץ ישראל [רש"י]. שזה גם רוחניות. וכדי שלא יהיה חלילה ירידה ברוחניות, שלח לפניו את יהודה להכין לו בית מדרש שנאמר [מ"ו, כ"ח] "ואת יהודה שלח לפניו גשנה", [ואפשר שזאת הסיבה שיעקב אבינו לאחר שהגיע

למצרים לא הלך לגור אצל יוסף אפילו שנפשו קשורה בנפשו, כי רצה רק את הרוחניות ולגור ליד הבית תלמוד שמשם תצא הוראה, ולא ליהנות ממנעמי השלטון], וכשאכן יעקב אבינו פגש את יוסף לא רצה שיתערב שום הנאה גשמית, ואפשר שזאת הסיבה שדוקא אז קרא קריאת שמע [מו, כט, ברש"י] וכל זה כדי שלא יהיה שום צד של הנאה גשמית בירידתו למצרים, כי ידע יעקב שכדי לשמור אותו ואת משפחתו מרדת לטומאת מצרים, זה אפשרי רק על ידי הגברת הכח הרוחני ומניעת הגשמיות.

וגם יוסף כשהזמנים שיבואו אליו למצרים, ביקש גם בשביל הרוחניות, כמו שכותב בעל הטורים [מ"ה, י"א] על המילים בפסוק "פן תורש אתה וביתך", וזה לשונו "וכן אמר יוסף ליעקב, מוטב שתבא בכאן אף ללכת חוצה לארץ פן תורש מתורה, כי לא תוכלו ללמוד שם מפני הרעב", עד כאן. וגם שלח את העגלות [עגלה ערופה] ליעקב אביו כמו שהזכרנו, שידע שרק הדברים האלו יביאו את אביו, וישכנעו אותו לרדת למצרים.

פרק מ"ה פסוק כ"ב

לכלם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפות שמלות

הגמ' מגילה [טז]: אומרת כתיב ביוסף "לכולם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימן נתן חמש חלפות", אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק [שקינאו בו אחיו על כתונת הפסים] יכשל בו הוא עצמו? אמר רבי בנימן בר יפת: רמז רמז לו, שעתידי בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר "ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וכו".

ראשית צריך להבין את ענין החליפות, אמנם רמז לו משהו, אך לכאורה הקנאה עדיין קיימת כיון שנתן לו חמשה חלפות שמלות, וזה יותר מכולם? [עיין במהרי"ץ חיות שהחליפות שנתן לבנימין היו שוות כולם כמו חליפה אחת ולכן אין כאן קנאה, ובשם הגאון מוילנה הוסיפו (בליקוטים) שזה מדויק בפסוק שכתוב חלפות ללא יו"ד, כי בשווי שלהם יחד הם שווים לחליפה אחת]. עוד קשה, שבפסוק נאמר שיוסף נתן לבנימין שלוש מאות כסף, ולא נתן כסף לאחיו, ואם כן שוב יש להקשות: "אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק, יכשל בו"? ומדוע הגמ' לא שאלה זאת? [אמנם יש לדייק שהלשון של הגמ' הוא "אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק", ואותו דבר היה בגד הכתונת פסים, אך לא הקשתה על כסף, ואולי י"ל שהוא לא דבר שרואים אותו בחוץ כמו בגדים, ולכן פחות מקנאים, מה שאין כן בבגדים שרואים שנראה יפה יותר כמו הכתונת פסים, או שתמיד לובש בגד חדש כי יש לו הרבה חליפות להחליף תדיר אלו גורמים ליותר קנאה].

י"ל שלעיל כשיוסף אכל עם אחיו נאמר [מג לד] "ותרב משאת בנימין ממשאת כלם חמש ידות", ולכאורה גם שם נשאל מדוע גרם להם יוסף לקנאות בבנימין שקיבל חמש ידות [שהיו מהמנות של יוסף ומשפחתו, רש"י שם], אמנם באותו זמן הם עדיין לא ידעו שהוא יוסף, אך עדיין קשה מדוע יוסף יגרום להם לקנאות בבנימין, אלא י"ל שדבר זה לא גרם להם לקנאות, כי השבטים ראו שיש כאן בנתינת חמש מנות דבר משונה, כי זה הרבה יותר מצורך האדם, ואדרבא אם יאכל כל כך הרבה מנות בודאי יחלה, ורק אם היה נותן לו כפול אז היו מקנאים בו, כי אדם יכול לאכול יותר מצרכו, אבל חמש מנות ודאי שלא יכול לאכול, אלא בודאי שכנראה רוצה בזה לרמוז לו משהו ובאמת כך כתב בעל הכלי יקר [מג לד] ע"פ הגמ' ביומא כא: שיוסף רמז לו שם על ביהמ"ק שיבנה בחלקו שיהיו בו חמשה דברים ביתר שאת, והם: שכינה, ארון, אורים ותומים, נבואה, ואש מן השמים, עיי"ש. כמו כן י"ל אצלינו על חמשת החליפות שהשבטים חשבו בודאי שהוא מרמז לו דבר, כי אין דרך שיהיה לאדם כל כך הרבה חליפות, [וממילא גם לא גורם לקנאה], ואז גם נזכרו שאכלו יחד מקודם וגם אז נתן לבנימין חמש מנות, וכנראה הוא רומז לו שוב איזה רמז. גם על נתינת השלש מאות כסף י"ל שרמז לו שהוא בגלל שגרם לו עגמת נפש על ידי גביע הכסף שנמצא אצלו שיצטרך להיות עבד, וכן גרם לו בושות שחשבו אחיו שהוא הגבב, ממילא שוב אין כאן קנאה, כיון שרק אצלו מצאו הגביע.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com